

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

Українська коліскова пісня як явище масової культури

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: здобувач/ здобувачка 4
курсу, 13-411 гр.

Спеціальності 034 Культурологія

Освітньо-професійної (наукової)
програми Культурологія

Мевша Вікторія Іванівна

Керівник: доцент Форостян А.Ф.

Рецензент: кандидатка
мистецтвознавства,
доцентка Білик А. А.

Херсон – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖУВАННОЇ ПРОБЛЕМИ	6
1.1. Методологія дослідження проблеми	6
1.2. Характерні ознаки українських колискових	11
РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ УКРАЇНСЬКОЇ КОЛИСКОВОЇ У ВИМІРІ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ	17
2.1. Колискова – феномен національної культури	17
2.2. Українська колискова пісня у сучасному вимірі	23
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30
ДОДАТКИ	33

ВСТУП

Актуальність теми. Національна культура завжди означала світогляд і систему цінностей, унікальний образ будь-якої країни та її народу в багатоманітній мозаїці вселюдської цивілізації - той духовний і моральний фундамент, на якому виростає особистість зі своїми індивідуальністю та національною ідентичністю. Кожен народ, є володарем і творцем, створених ним духовних цінностей, які становлять його національні святині, які з часом набувають все більшої ваги. На початку XXI століття важливим є відродження національної культури та історії українського народу. Нагальним і доволі складним завданням є формування духовного світу дітей - духовності, як провідної якості особистості. Важливим загальним фактором духовного життя українського народу стало усвідомлення особливого значення могутнього духовно-творчого потенціалу української традиційної культури, яка і є, головним чинником, морально-естетичним шляхом відродження національної самосвідомості, духовності народу, проявом ментальності та підґрунтям для розвитку професійного мистецтва. Невід'ємним компонентом сучасної системи цінностей виступає фольклор. Його різноманіття надасть можливість опанувати людям національний культурний досвід використовуючи фольклорний арсенал.

Не дивлячись на велике різноманіття фольклорних форм та жанрів, колискової пісні є і будуть залишатись одним з найбільш поширених в контексті культурного розвитку. Попри те, що чимало пісень, які мали відношення до циклу родинно-обрядового фольклору, припинили своє існування, колискові пісні не втратили власної актуальності. Адже, призначення колискових пісень в сучасній практиці має більш практичне застосування, проте у традиційній культурі їх роль була набагато більшою, ніж заколисування дитини.

З огляду на широкість теми та зацікавленість у суспільстві, дослідженням фольклору займалися такі видатні науковці XIX століття, як: І. Франко, О. Потебня, М. Грушевський, М. Костомаров, В. Гнатюк, О.Дей, С. Мишанич, В. Пропп, М. Сиваченко, П. Гнідич, В. Костик, О.Білик, З. Лановик, М. Лановик, Ф. Колеса, Т. Шемберко, О. Дудар, С. Кириєнко, В. Головатюк, О. Іванівська та інші.

Теоретичну основу роботи становлять праці українських дослідників українського дитячого фольклору Л. Дунаєвської, В. Бойка, Г. Довженок, С. Росовецького, дослідження з теорії дитячого фольклору, дитячої міфології та психології російських дослідників С. Лойтер, Г. Виноградова, М. Осоріної, зарубіжних дослідників К. Леві-Строса, Д. Халперн, М. Мід та ін.

Сучасний підхід до вивчення багатоманітності колискової знаходимо у працях українських науковців: Г. Довженок, Л. Дунаєвська, Ф. Кейда, К. Луганська, О. Бріцина, В. Семерянський, Й. Федас, П. Чемериський, С. Кулинич та ін. та зарубіжних фольклористів: М. Чередникова, М. Осорина, С. Лойтера, М. Белоусова, С. Тихомирова, М. Мухлиніна, О. Трикова та інші.

З огляду на дослідження даної проблеми, нами була вибрана тема дослідження: **«Українська колискова пісня як явище масової культури»**.

Мета дослідження полягає у дослідженні специфіки колискових пісень та їх ролі в контексті розвитку масової культури.

Для виконання поставленої мети потрібно виконати наступні **завдання**:

1. Дослідити методологічне підґрунття дослідження.
2. Визначити характерні ознаки українських колискових.
3. Розглянути колискову пісню в контексті розвитку національної культури.

4. Виділити місце української колискової пісні у сучасному вимірі масової культури.

Об'єкт дослідження. Колискова пісня як складова національного фольклору.

Предмет дослідження. Українська колискова як явище масової культури сьогодення.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано такі методи наукового дослідження: теоретичний аналіз наукових літературних джерел, узагальнення, порівняння, синтез, абстрагування, моделювання та конкретизація.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖУВАННОЇ ПРОБЛЕМИ

1.1. **Методологія дослідження проблеми**

Українські колискові пісні привертали увагу дослідників народної творчості, композиторів, поетів. Пісня матері зачаровує своєю неповторністю та ніжністю, мелодійністю і покликана нести тепло, яке може дати лише голос рідної людини. Саме під впливом колискових пісень формується у дитини повага до старших, любов до природи, до Батьківщини. З дитинства малюк відчуває звуки рідної мови тим самим формується лінгвістичне сприйняття. Через пісню запам'ятовуються лексичні, фонетичні та морфологічні її особливості, що у подальшому допомагає людині увійти у соціум. Так, в ненав'язливій формі відбувається усвідомлення своєї національної приналежності та самобутності.

Коліскова пісня вважається невід'ємною складовою українського фольклору, який дає можливість людині усвідомити навколишній світ й своє місце у ньому. Це усвідомлення позначається у невід'єдних один від одного - слові, танці та музиці, творах образотворчого мистецтва, в прикрасах тощо. Адже, на думку Н.І. Костомарова, у фольклорі відображений національний спосіб життя, система народного мислення.

В контексті вивчення національної спадщини українського народу особливого значення набуває дитячий фольклор, який є невід'ємною складовою народної творчості. До дитячого фольклору як засобу мовної властивості народу зверталися В.І. Даль, Д.К. Зеленін, П. Тиханов, А. Молотов та багато інших мовознавців.

Вперше серйозну увагу до дитячого фольклору звернув відомий педагог К.Д. Ушинський. У 60-х роках XIX століття у журналі «Учитель» з'явилися публікації творів дитячого фольклору та його аналізу з точки зору фізіології та психології дитини. Тоді ж розпочалося систематичне збирання народних творів для дітей. Перша збірка дитячих творів – П. Безсонова «Дитячі пісні» – була видана в 1868 році і містила 19 ігор з піснями та 23 лічилки. Потім побачили світ збірки дитячого фольклору Е.А. Покровського та П.В. Шейна, що склали фундамент наступних теоретичних робіт». [13; 20]

Хоча, записувати дитячий фольклор почали ще на початку XIX століття. Науковці вважають, однією з перших записаних колискових пісень стала «Ой ходить сон коло вікон», яку було надруковано на сторінках альманаху «Русалка Дністрова» у 1837 році. В це же час з'являються доробки М. Костомарова «Об историческом значении русской народной поэзии», О. Бодяньського «О народной поэзии славянских племён» та інші. Великого значення набули праці М. Максимовича, а саме: збірки «Украинские народне песни» 1834 року та «Сборник украинских песен» 1849 року, в яких були детально занотовані і колискові пісні.

Свій внесок у дослідження і збирання народної творчості зробили О. Потебня, І. Житецький, М. Коцюбинський, М. Старицький, М. Лисенко, Б. Грінченко, С. Васильченко, Леся Українка, П. Грабовський, М. Сумцов, Д. Яворницький та інші [21; 27].

Після зацікавленістю інтелігенцією народною творчістю, розпочались широкі розвідки ініційовані «Російським географічним товариством». Так, з'являється значна кількість записів дитячого фольклору, що знайшла своє відображення на сторінках багатотомного видання «Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край», яка продовжувалась з 1872 по 1878 рік. У подальшому, на думку Проппе «... у 80-90 роках XIX століття дитячий фольклор

з'являється на сторінках як журналів, так і окремих окремим дорібками у спеціальних збірниках і виданнях. Помітним явищем була поява невеликої за обсягом збірки дитячого фольклору «Дитячі ігри, пісні й казки з Ковельщини, Лущини та Звягельщини на Волині» 1903 року, упорядкованою ЛесеюУкраїнкою та її чоловіком К.Квіткою» [16].

Тобто, можемо говорити про появу спеціальних збірників і розвідок колискової пісні, які почали з'являтися наприкінці ХІХ — на початку ХХ століття, так у V томі «Етнографічної збірки» 1898 року містилась стаття М.Дерлиця «Селянські діти»; IX том «Матеріалів з полудневої Київщини: Матеріали до українсько-руської етнології» за 1907 рік містив статтю «Дитина в звичаях і віруваннях українського народу» та «Коліскові пісні». В цих публікаціях дається характеристика колискової пісні, яка визначається певним монологом, своєрідними поетичними засобами, синтаксичними прийомами: риторичні звертання, питання, часті повтори, специфічна дитяча лексика, переважно анафори, зменшувально-пестливі форми слів, ніжні епітети і порівняння, на кшталт: хатинонька теплесенька, дитинонька малесенька, головонька, колисонька, сонько, дрімки, личко, оченьки, хить-хить, скрип-скрип, медок-солодок, «як вишенька на вишеньці, так дитина в колисоньці», «коби-с ми здоров виріс, як дуб зелененький»[].

Інколи в цих структурних формах виділяються монолози патріотичного змісту.

Водночас, в структурі української колискової спостерігаються переживання автора, які з часом набувають фольклорної форми. Так, деякі коліскові оповиті серпанком смутку, і ця тональність є характерною у літературній творчості Т. Шевченк – «Ой люлі, люлі, моя дитино», С. Руданського – «Над коліскою» та збірки поезії П. Карманського – «Ой люлі, смутку!» [12].

У пореволюційний період відбувається зацікавлення дитячим фольклором. Затвердженна у 1921 році Російським географічним

товариством комісія з питань дитячого фольклору, побуту та мови розпочала детальні дослідження у цій галузі. Так,

Починаючи з 1920-х років, на думку науковців, « ... нажаль, не завжди дослідники деталізували вивчений матеріал та подавали його у контексті дитячого життя і трактували його відповідно умов їх існування» [14]. Серед досліджень варто відзначити такі видання, як Н. Заглада «Побут селянської родини» що містились у збірці «Матеріали до етнології» 1929 року, М.В.Нагорний та Г.с. Сухобрус «Українські народні колискові пісні» 1939 року, « Українські народні казки, легенди, оповідання і речитативні вірші дітей» 1939 року видання. Поряд з цим, першим спеціалізованим виданням української дитячої народно-поетичної творчості стала збірка «Український дитячий фольклор» 1962 року видання, яку упорядкував В.Г. Бойко.

За радянський період, широкого розповсюдження набули праці В.Г.Виноградова. Він підкреслював, що «дитячий фольклор – не випадкове зібрання безладних явищ і фактів, що є маленькою провінцією .... фольклористики, цікаву психолога і представника наукової педагогічної думки чи викладача-практика і вихователя; дитячий фольклор – повноправний член серед інших, давно визнаних відділів фольклористики» [5]. Поряд з цим він виділяє колискові пісні, пестушки та потішки «в особливий відділ фольклору, усну літературу для дітей», пов'язуючи її з материнською школою [5].

Поряд з цим, погляди В. П. Аникина що до дитячого фольклору виокремлюються в певний вид діяльності дорослих, адже «творчість дорослих для дітей, творчість дорослих, що стала згодом дитячим, та дитяча творчість у власному розумінні слова» [1, с. 167]. Цю думку поділяють Е. В. Померанцева, В. А. Василенко [4], М. Н. Мельников [20] та ін. які запропонували у цей перелік включити колискові пісні та потешки.

О.І Капіца запропонувала своє розуміння та визначення дитячого фольклору: «Термін «дитячий фольклор» застосовується для позначення всіх творів усної народної творчості, які існують серед дітей. Носіями та творцями дитячого фольклору є дорослі та діти» [11]. В цьому розмаїтті колискова займає одне з важливих місць в процесі розвитку дитини.

Серед вітчизняних дослідників визначились Ф. Колесса, О. Дей, Г. Довженок та інші, які у своїх роботах досліджували особливості розвитку національного українського фольклору, де важливе місце займала колискова пісня [16]. Так, завдяки колисковій дитини сприймала навколишній світ та наближалась до національних традицій народу. Залучення відбувалось у дуже повільній формі та з використанням мелодій що притаманні певному регіону України.

Сучасні дослідники, враховуючи досвід минулого констатують та виводять колискову в окремий жанр народної творчості, вважаючи, що саме вона стає джерелом наслідування та запозичення українських традицій.

Коліскові як пісенний жанр знайшли обґрунтування в працях педагогічного, культурологічного, лінгвістичного та музикознавчого спрямування. Серед українських дослідників увагу колисковим пісням приділяли Н Сивачук [23], М. та З. Лановик [25] та інші. Вони вважали, що «... виникнення жанру колискової виступає ймовірно однією з найбільш давніх форм музикування, яка мала практичне призначення, проте також виконувала ряд соціальних, комунікаційних та магічних функцій. Досить часто виконання колискових пісень супроводжувалось «виконанням якихось хатніх робіт – вишиванням, прядінням та іншими рукодільними роботами» [28]. Тому згадка про певні форми роботи могла бути присутня в самій пісні. Проте треба зауважити, що іноді в якості колискових використовувались інші пісні, характер яких міг бути подібним до заколисовування, хоча за іншими характеристиками вони могли значно відрізнитись.

Поряд з цим, заслуговують на увагу праці В. Мельник та Н. Яченко, в яких зроблено акцент на семантичні особливості української колискової пісні та Т. Захожої, яка досліджувала колискові пісні різних регіонів Іспанії та порівнювала їх з українським виконанням [19; 14]. Специфіка українських колискових пісень Східної Волині проаналізовано в статті А. Друзюк, комплексний аналіз українських колискових пісень здійснила О. Марчун, виділивши специфіку жанру «фольклору для дітей»[18]. В. Семенчук та С. Чайка розглянули жанрове розмаїття та значення колискових пісень у виховному процесі. О. Хомік ґрунтовно висвітлила оберегові образи, що зустрічаються в текстах українських народних колискових піснях [28].

Отже, фіксація та дослідження усної народної творчості дає можливість формувати власну ідентичність, що базується на певних стереотипах мовлення, досконалих художніх формах, фольклорних жанрах. Як одна із найсуттєвіших ознак народної творчості колискова зумовлювала вдосконалення форм передачі естетичної інформації, з одного боку, та розвиток і вдосконалення сприйняття власної ідентичності. Що дає можливість звертати увагу на формування образної системи, символіки, яка переходить із твору в твір, із покоління в покоління, підтримуючи усну традицію тієї чи іншої місцевості України.

1.2. Характерні ознаки українських колискових.

Для деталізації та виокремлення національної складової у фольклорному різноманітті потрібно розглянути основні характерні ознаки колискової пісні як жанру, який представлений в традиційній культурі. Первинне значення, колискової пісні, яка має приспати дитину,

проявляється при аналізі усіх рівнів даного жанру – від вербального до музичного компонентів. На думку О. Марчун, яка відмічає, що ця функція унаочнюється через наступні ознаки, а саме: «монотонний наспів, текстова та, відповідно, музична ритміка й специфічна фонетика, яка є наслідуванням перших кроків немовляти до рідної мови – стадій агукання та белькотіння – "Ой люлечки-люлі, налетіли гулі"» [18, с. 4)]. Дані характеристики присутні у більшості колискових, попри їх етнічні витоки. Часто застосовується повторюваність мотиву, причому така, що буде відрізнятися низхідним рухом та невеликим амбітусом.

Заколисування буде проявлятися в специфічному темпоритмі, який можливо співставити з процесом гойдання, або із ритмом дихання людини у стані спокою. Важливу роль при співі колискової пісні має динаміка і регістр. Так на думку науковців, «... регістр, обирався низький, адже він має менш пронизливий характер, що дає змогу легше заспокоїти дитину. Так само цим обумовлена тиха та помірна динаміка – *piano*» [18]. Дослідники виділяють декілька типів колискових, які можна виокремити за ритмічними особливостями: «одnosegmentні, де повторюється з варіюванням одна фраза при чотиридольному метрі та ритмомалюнок з ямбічним ритмом» [22].

На думку музикознавців, при виконанні колискових відбувається «... чергування чотирьох вісімок та двох чвертей, причому можливе подрібнення і останніх долей такту, яке залежить від кількості складів, або наявне чергування вісімки та чверті. Якщо казати про колискові, що поширені у більшості етнічних культур, то перевага надається розмірам $3/4$ та $6/8$, які пов'язані з ритмом колисання» [16].

За специфікою виконання та у інтонаційному плані – колискові пісні доволі близькі до замовлянь, яке обумовлене спорідненістю цих жанрів. Однією з функцій колискової є певне висловлення побажань, що мають здійснитись у майбутньому в житті дитини, привертання щасливого та гарного майбутнього. Також у ряді колискових є розспівні

звуки, наприклад «а», він має зв'язок з голосінням і можливо, виконував функцію антифрустрації. Н. Семенчук наголошує, що «елементи голосінь або ж текстові уривки, звернені не до дитини, а призначені для зняття емоційної напруги виконавиці, зазвичай, матері» [24].

Натомість, О. Хомік, визначає той факт, що колискові пісні виконували «апотропеїчну та продукувальну функцію – повернути до дитини або відвернути від неї певні надприродні сили, уберегти від будь-якої небезпеки» [28, с. 155-156].

Коліскова пісня в українській національній традиційній культурі виступає джерелом захисту дитини. В ній виділяється ряд символів, які говорять про присутність у тексті колискових своєрідних оберегів, які розкривають процес заколиховування. Це перш за все, опис дерев, на яких розміщується колиска, точніше підвішується. Зазвичай обирали явір, горіх, дуб, вербу. Ці дерева є втіленням величі, стійкості та сили. Їх символічне значення підкреслюється фізичними характеристиками, адже частіше саме з горіха чи дуба вироблялись найміцніші вироби, окрім гойдалки, ще й меблі, скриньки тощо. А, явір уособлював чоловічий початок у фольклорній традиції українців.

З іншого боку, сам процес заколихування символічно відтворює діалектику жіночого та чоловічого початку. Якщо дерево, на якому висла люлька є втіленням чоловічого початку, то сама колиска буде відтворювати жіноче.

Коліска імітує материнське чрево, яке необхідне немовлятові, також і перший локус дитини після натального періоду. Хоча, як зазначала Марчун, «... деякі регламентації забороняють класти дитину до колиски протягом від дев'яти до сорока днів – самі числа спонукають до думки про сакральність такої заборони» [18, с. 8].

Окрім апотропеїчної та магічної функцій, колискова пісня тісно була пов'язана із формуванням перших знань дитини про оточення, соціальні стосунки, світ вцілому.

Актуальним виступає зв'язок образів дерева, а особливо дуба, із світовим деревом, «яке було складовим елементом традиційної вишивки на українських сорочках»[12].

Потрібно зазначити, що хоча колискові пісні є досить подібними у вимірах різних культур, існують певні відмінності, які безпосередньо, стосуються персонажів, що згадуються в пісенному жанрі. Для більшості колискових притаманний звернення чи опис живих істот – птахів, тварин та звернення до рослинного світу. «В українських колискових піснях нерідко наявний образ голуба, що символізує янгола-охоронця, котика, який оберігає дитину та заколисує її. «Котик-сіренький», що є частим персонажем в українських колискових, не випадково з'являється у багатьох піснях. Варто згадати про традицію запускання в нову оселю kota, адже «першими у нову оселю переселялися сакральні тварини – зазвичай півень або кіт»» [8, с. 93]. До того ж існувала своєрідна практика, спочатку саме гойдали у колиці котика та співали йому колискову, а вже після цього туди клали дитину.

Попри наявність у колискових істот з позитивними намірами, чимало було персонажів, якими лякають дітей. В українському народному фольклорі цю роль виконували вовк, бабай чи інший персонаж. Хоча у фольклорній традиції інших народів злі персонажі набували людської подоби.

В українському фольклорі ті тварини, які згадуються у піснях, відіграють важливу роль у зростанні дитини, становленні її у соціальному просторі. Так чимало оповідань містять образ корови, яка забезпечувала харчуванням не лише дитину, а й усю родину. Що свідчить про звертання до дохристиянських персонажів.

В українській традиційній колисковій пісні, незважаючи на побутування та час її створення, зберігався зв'язок з прадавньою язичницькою культурою. Хоча ті пісні, що виникли відносно нещодавно,

вже містять згадки про янголів та святих. Разом з тим, в національній українській традиції святих взагалі можуть не персоніфікувати [10].

Особливе місце в українських колискових піснях займає згадування Сна, Дрімоти, які здатні приспати дитину та виступають міфічними істотами. В. Мельник та Н. Яченко вважають, що: «в українських колискових часто зустрічаються також назви трав, що мають силу присипляти дитину: рута, м'ята, барвінок» [19, с. 408], а у фольклорі інших країн цього немає.

Ймовірно, це пов'язано з тим, що для здійснення жінкою-матір'ю великої кількості робіт, що були обов'язковими в українській традиційній культурі, жінці потрібним був дитячий сон. Тому, «практика застосування трав мала неабияке поширення, що й зумовлює згадку про них у піснях» [22].

Окрім цього, на думку науковців, «... згадка про дані трави можлива у зв'язку з наявністю залишків анімістичних вірувань та значної ролі аграрної справи у вітчизняній культурі» [23].

Нерідко у колискових піснях розповідалось про нещасливу долю матері та її дитини. Адже, соціальний характер таких колискових засвідчує, що вони були відображенням індивідуального досвіду тих, хто їх співав. Тобто, «включення окрім традиційних елементів й особистих переживань дає змогу відчутти їх соціальну значущість та здатність модифікуватись» [3].

Отже, колискові пісні можна розглядати як форму трансляції досвіду багатьох поколінь. Це проявляється у подібності музичних характеристик цього фольклорного жанру, що стосуються різних етнічних культур які мешкають на території України – це перш за все, повторення одного інтонаційного звороту та вибір ритмічних малюнків, що відтворюють специфіку гойдання, це і невеликий амбітус, це і низхідний рух. Сам же зміст колискових пісень відображає особливості вірувань пращурів. Використання образів язичницької доби навіть і в

сучасний час. Хоча, використання елементів християнської релігії подекуди спостерігається у авторській пісні. Окрім того, колискові пісні мають такі великий арсенал функції, серед них виділяють магічну, комунікативну та соціальну. Пр. цьому, кожен елемент вербального тексту колискової, має глибоке символічне значення та спрямований на сприяння її здоров'ю та забезпечення її щасливої долі, виховання дитини в дусі національних традицій, привертання певних духовних сил для збагачення особистості.

РОЗДІЛ 2

МІСЦЕ УКРАЇНСЬКОЇ КОЛИСКОВОЇ У ВИМІРІ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ

2.1. .Колискова – феномен національної культури.

Душа народу найбільш глибоко і велично відбивається у чарівних музичних звуках. Недарма кажуть, що кожна мова змінюється тричі на сторіччя. А зворушливе музичне звучання мови може пояснити характер нації.

Першим музичним опусом людства, першою спробою прояву музично-творчої уяви людей «кам'яного віку», став освячений беззавітним жіночим коханням молитовно-мудрий материнський фольклор, а саме жанр колискової пісні. По суті, народна філософія, народна педагогіка та естетика народу беруть свій початок у колисковій пісні. Магічне звучання фольклорних творів породжує щось на кшталт емоційної партитури, сприймаючи яку дитина входить у величезний світ людей. Але найпотужнішим, безмежним впливом на дитину є материнське кохання, яке виступає базисом колискових пісень.

Поняття «колискова пісня» походить від слів колиска, коливати. У народному побуті була й інша назва колискових пісень – байки, що походить від давньослов'янського дієслова байкати (баюкати, качати, приспати) або баяти (говорити, казати, шепотіти). Дорослих, бабусь, дідусів, матерів, нянечок, дітей-підлітків, що виконували ці пісні, назвали баяльниками [16].

Примітний той факт, що майстерністю виконання колискових пісень ознайолювали з дитинства. Так, мати навчала дочок, які грають ляльками, правильно качати. У селянській сім'ї дівчатка з 6-7- років вже доглядали молодших братів і сестер, а іноді й наймалися нянями в інші

сім'ї. Спів колискових – це особливе інтимно-пестливе мистецтво, яке у старовину опановували з дитинства.

Народження, як і багато подій людського життя, тісно пов'язане у традиційних уявленнях різних народів з "іншим" світом, і вся положова обрядовість спрямована на забезпечення доброї появи на світ новонародженого та приєднання його до соціуму [17].

У давнину люди вірили, що існувала богиня, яка допомагала дитині перейти з одного стану в інший, зі світу «Наві» у світ «Яви», зі світу ідей у світ матерії.

У стародавніх слов'ян богиню пуповини звали «Баба-Рожениця».

Народження дитини супроводжувалося великою кількістю пересторог. У цей час у будинку повинні бути відкрита пічна заслінка, розімкнені всі замки, розв'язані всі вузли на породіллі, розплетено її волосся; породілля має пити воду, зливу з ікони Божої Матері. Крім цього, породілля чи жінка, яка приймає пологи, має читати спеціальні заклинання [8].

Отже, маленька людина народилася. У всіх традиційних культурах цього дня повитуха здійснювала певні магичні обряди щодо її захисту.

У слов'ян дитина до хрещення вважалася просто людиною чи лялечкою. Традиційно східні слов'яни називали маленьких дітей збірними іменниками, оскільки вважали, що немовля без статі. Саме тому, за слов'янськими звичаями, про дитину незалежно від статі говорили у чоловічому роді, окрім того, вікові терміни вживали лише чоловічого роду. Народна класифікація дітей за віком загалом відповідає сучасній науковій парадигмі. Так, наприклад, періоду дитинства відповідають такі поняття, як родить, немовля, лежень, що характеризують різні періоди розвитку немовляти. У слов'ян взагалі широке коло понять, що відображають фізичний стан, поведінку та вік дитини. Етап дитинства загалом не диференціюється.

Тож, починаючи з періоду народження, немовля починає оточувати материнська колискова. Світ дитинства, представлений у колисковій пісні, є тим раєм душі, який втрачено людиною у дорослому віці. Там качечка з каченятами пливе на море ночувати (в українській колисковій пісні), а на горах пасуться кози (у татарській колисковій пісні), у очеретах — табуни коней (у казахській колисковій пісні). У цьому світі людина розуміє мову птахів і тварин, відчуваючи себе частиною природи. Дослідники неодноразово зазначали, що колискова пісня близька до замовлянь, оскільки тут і там мають місце особливий тип виконання, схожа структура, наявність формульних установок: «Зибаю, колихаю, примовляю»; «Спи, засни, вгамуй тебе візьми» і т.д [20].

Механізми навіювання мають чітку установку, при цьому працює права півкуля мозку і здійснюється вплив на емоції та підсвідомість. Звідси світлі, радісні образи в колискових піснях (малинка, сонячний сад, рай, райське місце, золота (срібна) колиска (у слов'ян), червона колиска (у сибірських татар), Христос, Богородиця, Бог (у росіян), біла колиска (у казахів), біленьке лоша, червона колиска, соловушка, стигла суниця, зайчєня, що кодують на позитивне сприйняття світу.

Мати, виконуючи колискову, спочатку створює у себе світлий внутрішній образ прекрасного, а потім вже на цій хвилі співає колискову. Відбувається синхронізація біоритмів матері та дитини. Тривалість виконання колискової визначається метою – приспати дитину, тому мелодія колискової пісні одноманітна, найчастіше монотонна. Разом з тим, збирання образів у колисковій пісні впливає на людину як психотерапевтичний засіб занурення у трансний стан. Коли маленька людина з'являється на світ, її життя є досить сильною екстремальною ситуацією. Всі дорослі та діти, переживають стресову ситуацію щодня і звикаємо до них настільки, що навіть не помічаємо отриманого стресу психіки. Тож, колискова пісня яка має постійний

ритм, чіткий мелодійний малюнок сприяє максимальній релаксації і матері, і дитини [17].

Слід зазначити, що використані в колискових піснях формулювання (наприклад, «закрий, закрий, очі, синку мій») йдуть рефреном упродовж усієї пісні, сприяючи створенню невербалізованого емоційно-насиченого образу, наділеного нероздільним змістом. Такі звернення до маленької дитини знайомлять її з мовою, емоціями та внутрішніми переживаннями. При виконанні колискової пісні відтворюється «весь потенціал емотивного коду мови», що виявляється в «мовних знаках, що опредмечуються» і «фізіологічних симптомах (body language of emotions)» [20].

Стародавні колискові пісні виникли в епоху язичницького уособлення абстрактних понять навколишніх предметів. Мати захищала дитину від усіх скорбот і напастей, звертаючись до міфологічних персонажів, носіями сну – Сну, Дремі. Ці персонажі були живими істотами, яких можна запрошувати в будинок. На думку дослідника фольклору А. Ветухова, Сон у колискових піснях уявлявся стомленим мандрівником, який шукав собі спокою та місця для ночівлі, але не у будь-якій хаті, а там, де є малюк. Це друг і покровитель дітей: своїми чарами він заколисував їх. Деякі фольклористи-дослідники, такі як В.П. Анікін, В.С. Гусев, Н.І. Толстой, вважали, що зв'язок з магічними діями найвиразніше визначається під час багаторазово повторення приспіву «баю, баю, баюшки», або «люлі, люлюшки» у найрізноманітніших поєднаннях [1].

Наслідуючи кращі традиції української фольклористики, колискову пісню можливо розглядати, як фольклорно-етнографічний текст. Справді, колискова пісня актуалізує закладені в ній сенси завдяки підключенню до традиції. Для розуміння колискової, важливими є процес створення, "будівництва" хитки, і розуміння ритуально-міфологічного значення гачка, на якому висить колиска, і сам акт

колихання дитини, і традиція змов і оберегів, які знаходяться поруч із піснею, і багато інших аспектів народної культури.

Натомість, В.В. Головін вважає принципово важливим той факт, що текстовою одиницею в колисковій є не сюжет, а мотив. При цьому, колискова буде закінчена лише тоді, коли дитина засне. Тому окремі мотиви вільно поєднуються з одним або кількома наспівами, що перериваються в "сценарії" колисання погрозами, казочками і т. д.

Автор виділяє 21 мотив, серед яких основними є [23]:

- заклик заспокоювача;
- вигнання шкідника;
- лякання-попередження;
- заклик охоронця;
- обдарування;
- сон-ріст;
- "всі сплять, і ти спи";
- заклик-відгін смерті;
- вбивство та заклання тварин тощо.

Цілком ймовірно, що надалі уточнюється і кількість самих мотивів, та їхній склад. Але вірність самого дослідницького напрямку – вивчення колискової пісні через певний набір мотивів є доволі цікавим і перспективним.

Не менш значущими для розуміння сутності колискової є міркування В. В. Головіна про функціональну сутність цього жанру. Мета пісні, на думку автора, немовля, що знаходиться у "перехідному" стані, включити у світ традиції, зробити *Homo traditionalis*. Функції колискової пісні визначаються "перехідним" станом дитини [23].

Багатьма вченими, різні функції колискової. Так, виділяють охоронну функцію, яка спрямована на захист дитини від сил потойбічного світу, прогностична функція колискової, яка полягає у

перехідному стані дитини, який дозволяє програмувати її майбутнє: "як заспіваю, так і буде".

Колискова пісня прогнозує ідеальний образ людини-селянина, який живе у достатку, вміло працює, сім'янина, майбутнього годувальника батьків.

Окрім цих функцій виліляють епістемологічну функцію, яка, на думку науковців, набагато ширша і глибша за педагогічну, виділену свого часу іншими дослідниками. За допомогою пісні дорослі транслиують адресату-немовляті певні культурні уявлення: про "своє" і "чуже", про простір ("не лягай на краю"); про сім'ю та рідних і т.д [20].

В науковій літературі виділяється чотири ряди персонажів:

- божий;
- людський;
- тваринний;
- міфологічний.

Серед міфологічних образів розглядаються шкідники (Бука, Бабай) та помічники, тактзванні "усипачі" – Сон, Дрема [20].

Сон та Дрема ходять парою. Вони брати-близнюки: красиві, статні, волосся русяве, в'ється кільцями, лице - кров з молоком, очі волошкові. Сон ходить у чоботях, а Дрема у валянках. Вони ходять, шукають колиску для дитини, а знайшовши її, зачасту сперечаються, хто з них краще приспатиме малюка. Дрема по хаті, вишукує по всьому будинку колиску, іноді ходить навколо будинку, навіваючи на всіх дрімоту і позіхання, що живуть у будинку. Як тільки мама починає співати колискові пісні, її голос одразу чують Сон та Дрема, поспішають, щоб принести міцний сон немовляті. Сон іде сінями, Дрема теремом. Сон каже: "Приспаю та приспаю", а Дрема йому вторить: "Удремлю, удремлю". Так вони довго тихенько сперечаються між собою. Дрема каже: "Я скоріше дримаю", а Сон йому відповідає: "Я скоріше приспаю"[10].

Отже, «колисковій пісні властива своя система виразних засобів, своя лексика, своя композиційна побудова. Часті короткі прикметники, рідкісні складні епітети, багато переносів наголосів з однієї мови на іншу. Повторюються прийменники, займенники, порівняння, цілі словосполучення, алітерація – повторення однакових чи співзвучних приголосних. Слід зазначити достаток ласкавих, зменшувальних суфіксів» [15].

В той же час, носіями традиційної колискової пісні, як правило, є представники старшого покоління. Чим нижчий віковий ценз, тим вища питома вага фольклорних запозичень та пісень літературного походження. Молоде покоління рідко користується колисковими піснями і майже не користується традиційними. На наших очах відбувається інтенсивний процес розкладання та згасання жанру. Адже, докорінні зміни в суспільстві призвели до зміни кола інтересів сучасної матері, яке в минулому було обмежене турботами про дітей і чоловіка, про підтримку порядку в домашньому господарстві, а в наші дні жінка нарівні з чоловіком бере участь у громадському житті.

2.2. Українська колискова пісня у сучасному вимірі

Сучасни розвиток суспільства в епоху глобальних змін та перетворень призвів до появи великої кількості жанрів та напрямів музичного мистецтва. Вся палітра пісенної творчості базується на уявленнях людини про існуючу дійсність. Однак, найстарішою за віком, найважливішою за значенням є колискова пісня. Адже, колискові є частиною ритуалу засинання у всіх світових культурах. Вважається, що колискова - це любов, яка має своє вираження у словах. Вона дарує малюкові спокій і затишок, формує звичку легко засинати [20]. У

момент наспівування колискової пісні, виникає відчуття захищеності, і поряд з цим, закладаються основні базиси довіри до оточуючого світу.

Чим більше звуків чує новонароджена дитина, тим швидше вона буде залучатись до мовлінневого суспільства. Адже, колискові знайомлять малюка з новими словами, уводячи його в світ невідомих інтонацій і образів, знайомлячи його з культурою певного суспільства.

Недаремно, колискова з XVIII століття стала одним з найпоширеніших жанрів в народній, і в професійній музиці. До неї звертались такі композитори, як Ф. Шуберт, І. Брамс, А. Аляб'єв, М. Глінка, П. Чайковський та ін.. З XIX століття цей жанр набув поширення і в інструментальній музиці – Ф. Шопена, І. Брамса, Е. Гріга, К. Дебюссі, А. Рубінштейна, М. Равеля, І. Стравінського, П. Чайковського та ін [13].

Така увага до колискової пояснюється тим, що «.. магія колискових пісень полягає у своєрідній манері виконання. Багаторазове поколисування, повторення однієї і тієї самої музичної фрази-поспівки у вузькому діапазоні із застосуванням одноманітної ритміки позитивно впливає на фізичний стан дитини, гіпнотично діє на її психіку й швидко заколисує. “Материнські” пісні можна вважати першоджерелом духовності, моральності, чемності, чесності. Це перші поетичні та музичні твори, до яких долучається малюк Непомітне введення у світ мистецтва через колискову, поза сумнівом, формує у дітей любов до української культури, народного мистецтва» [18].

Поряд з різноманіттям таких пісень, українські колискові завжди привертали увагу дослідників народної творчості, композиторів, поетів. Адже, пісня матері зачаровувала своєю мелодійністю, ніжністю, несла тепло, яке може дати лише голос рідної людини, при цьому, фізіологічно й на чуттєвому рівні, міцно пов'язаної з малям. Саме під впливом колискових пісень, які ще дослідники називають – материнськими, у дитини виховується повага до старших, любов до Батьківщини, природи.

З раннього дитинства малюк сприймає звуки рідної мови. За допомогою пісні запам'ятовує фонетичні, лексичні й морфологічні її особливості, що пізніше допомагають людині передавати свої почуття і думки. Так поступово, у вільній формі відбувається перше усвідомлення себе, своєї національної самобутності.

Колискова пісня для дітей цікава своїм змістом, кумедними ситуаціями, яскравими образами. Головним персонажем у багатьох піснях виступає – Котик. У народних казках, потішках кіт завжди постає другом людини, що оберігає її від злих сил тим самим відбувається асоціативне наближення до безпеки [20].

Пізніше звуки переростають у букви, а букви – у слова. Колискова отримує новий сенс. З розвитком культури у суспільстві, жінки намагалися об'єднати у колисковій яскраві образи, повчальну історію, зв'язок з природою. «У деяких народів мама писала немовляті особливу пісню, яка б супроводжувала її усе життя. У колисковій дитина вперше чула мову своїх предків, тому вона також відігравала важливе національне значення»[16].

Українську пісню та її складову – українську колискову пісню вважають у світі наймелодійнішою. Вона вже давно посіла своє визначальне місце у світовій скарбниці фольклору. Зокрема, відомий, «... син українських емігрантів, американський композитор Джордж Гершвін якось відвідав у Нью-Йорку концерт Українського Національного Хору. Під час програми він почув пісню “Ой ходить сон коло вікон”, яка певно пробудила у ньому струни української ментальності. Натхненний композицією він написав одну з найвідоміших в історії музики арію “Summertime”» [23]. До речі, ця пісня згодом стане “візитівкою” Ельзи Фіджеральд та Луї Армстронга.

Поступова видозміна світового культурного простору призводить до появи нових напрямів та форм у музичній культурі, які спираючись на загальноприйняті соціальні стандарти та вподобання формують нову

соціокультурну дійсність. Поряд з такими перетвореннями лише колискова залишається незмінною у своїй функції та спрямованості.

Сьогодні ми маємо значний доробок національних українських колискових пісень виконавцями яких є відомі українські виконавці, а саме:

Ніна Матвієнко – Ніченька іде

Katya Chilly Group 432Гц – Колискова

Росава – Котику Сіренький

Роксолана – Ой люлі, люлі

Один в каное – Ой ходить сон коло вікон

Піккардійська Терція – Колисонька кленовая

Тіна Кароль – Намалюю тобі зорі

Аркадій Войтюк – Батьківська колискова

ВЕРЕМІЙ – Колискова

Фліт – Колискова

Лінія Маннергейма та Саша Кольцова – Колискова

Отже, колискова – це пісня, яка пройшла крізь віки і може доторкнутись до струн серця будь якої людини, віднести її у дитинство у будь-якому віці, це енергія, що здатна залишатися з нами все життя.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки.

1. Колискова пісня як фольклорний жанр закономірним чином вважається більшістю дослідників одним із найперших засобів етнонаціонального кодування. Вивченням цього феномену займались науковці різного спрямування та напрямів. А починаючи з XIX століття зацікавленість науковців не зменшується і до сьогодні. Так, записи й дослідження української колискової пісні велись такими дослідниками, як В.Г.Бойка, Г.В.Довженок, В.В.Головіна тощо. Основні публікації колискових пісень, М.О.Максимович, Я.Головацький, А.Метлинський, П.П.Чубинський, П.Іванов, та інші. Серед сучасників можливо виілити, Виноградова Г.С., Капицу О.И., Аникина В.П., Мельник, В. І., Яченко, Н. С. та інші. Науковці які безпосередньо займались дослідженням української колискової – Колесса Ф.М., Іваницький А., Довженок Г.В., Друзюк та інші.

2. Колискові пісні є тим жанром усної народної творчості, з яким дитина знайомиться першим. Саме з нього починається знайомству дитини з рідною материнською мовою, пісненими надбаннями свого народу – національною ідентичністю. Адже, колискові пісні складаються дорослими з метою заспокоїти, заколисати дитину, але при цьому їх роль не вичерпуються – вони несуть потужний естетичний виховний, розвиваючий потенціал. За допомогою колискових пісень дитина з перших днів свого життя починає залучатися до спільноти свого народу.

Коліскові пісні – ліричні пісенні твори, які виконуються матір'ю (рідше батьком чи іншими членами родини) над колискою дитини для того, щоб її приспати. Це один з найдавніших жанрів народної словесності, що сягає корінням міфологічного періоду творчості.

Колискові пісні тісно пов'язані із замовляннями, з яких вони, власне, і походять. Адже, набір мотивів колискових, незважаючи на безліч нюансів, почуттів, думок, висловлених у колискових піснях, є дуже обмеженим. У багатьох колискових піснях присутніми є такі персоніфіковані міфічні істоти як Сон, Дрімота, Бабай.

2. Нині народні колискові пісні майже забуті. Багато сучасних дітей виросли без них. Так, заколисування дитини, зараз замінюється ритмом життєвих процесів або сучасною музикою. В той же час, забуваючи народні звичаї, пісні, ми, безумовно, щось невинно втрачаємо.

Колискові – цілий пласт народного мистецтва. Сфера їхнього впливу на малюка набагато ширша за прикладне призначення заспокоїти і приспати. Вони несуть у собі пізнавальну, виховну, естетичну, комунікативну та геденістичну функції.

Колискові допомагають матері та дитині налагодити духовний контакт. Відчуваючи материнське тепло, турботу про себе, чуючи тихий і лагідний голос, дитина перебуває в стані комфорту: вона бажана і любима. З колискових немовля черпає перші знання про навколишній світ, за їх допомогою воно опановує мову.

Естетична функція колискових полягає в тому, що дитина з перших днів життя долучається до прекрасного – народна поезія та народна музика, зливаючись в єдине ціле, несуть у собі красу, навчають співпереживати, хай поки що найпростішим чином, почуттям, вираженим у мистецтві. Ці естетичні враження, отримані дитиною у дитинстві, залишаються незабутніми на все життя.

4. Кожен народ має своєрідний характер, систему поглядів та уявлень про навколишній світ, свою неповторну усну народну творчість. У фольклорну скарбницю народ складає усю свою майстерність, свої традиції, вірування, погляди, мрії і сподівання на майбутнє.

Українська пісня та її складова – українська колискова пісня вважаються у світі наймелодійнішою. Вона вже давно посіла своє визначальне місце у світовій скарбниці фольклору.

Поступова видозміна світового культурного простору призводить до появи нових напрямів та форм у музичній культурі, які спираючись на загальноприйняті соціальні стандарти та вподобання формують нову соціокультурну дійсність. Поряд з такими перетвореннями лише колискова залишається незмінною у своїй функції та спрямованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аникин В.П. Русские народные пословицы, поговорки, загадки и детский фольклор. М.: Высшая школа, 1987. 254 с.
2. Белічко Ю.В. Українське радянське мистецтво періоду громадянської війни. ДО.:Мистецтво, 1982. 183 с.
3. Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII століття. ДО.:Мистецтво, 1981. 159 с.
4. Василенко В.А. Детский фольклор. М.: Высшая школа, 1978. 198 с.
5. Виноградов Г.С. Русский детский фольклор. Игровые прелюдии. Иркутск, 1990. 195 с.
6. Верещага Е. Чарівна сила колискової пісні. Краматорськ: Дитяча центральна бібліотека ім. О.С.Пушкіна, 2020. 15 с.
7. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. К. : Либідь, 1993. Т. 1. 392 с.
8. Друзюк, А. Колискові пісні східної Волині (за матеріалами експедиційних записів). *Студії мистецтвознавчі*. 2013. № 3-4. С. 91-101.
9. Довженок Г. В. Український дитячий фольклор : Віршовані жанри К. : Наукова думка, 1981. 272 с.
10. Дей О.І. Сторінки з історії української фольклористики. К.: Наук. думка, 1975. 270 с.
11. Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. К.: Наук. думка, 1984. 472 с.
12. Довженок Г.В. Українські народні колискові пісні та забавлянки. *Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки*. К. : Наук, думка, 1984. С. 11 – 44.
13. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд : Монографія. К. : НДІУ, 2007. 444 с.

14. Захожа, Т. Традиції та культура у колискових піснях Іспанії. *Актуальні проблеми психології*. 2012. № 4(8), 71-81.
15. Колискові пісні : *Збірка пісень для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку*. упор. Паронова В. І., Шевченко Н. М. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 96 с.
16. Колесса Ф.М., Іваницький А., Довженок Г.В., Друзюк, Жанрове розмаїття української дитячої народно-пісенної музичної творчості. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 2019. №27. С. 262-268. URL: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2019-27-0.262-268>.
17. Лановик М. Б., Лановик З. Б. Українська усна народна творчість : Підручник. 3-тє вид., стер. К. : Знання-Прес, 2005. 591 с.
18. Марчун, О. В. Поетика української народної колискової пісні: мотиви, функції, образи. Автореф. Дис.. кандид. Філолог. наук. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2005.
19. Мельник, В. І., Яченко, Н. С. Семантичні особливості французьких та українських колискових пісень. *Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір, Міжнародна науково-практична конференція*. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2012. С. 405-409
20. Мельников М.Н. Детский фольклор и проблемы народной педагогики. Новосибирск, 1985. 243 с.
21. Пропп В. Поэтика фольклора. М. : Лабиринт, 1998. 352 с.
22. Руснак І. Є. Український фольклор: навч. пос. К. : Академія, 2010. 304 с.
6. Сивачук Н. П. Український дитячий фольклор : Підручник. К.: Деміург, 2003. 288 с.
23. Сивачук Н. Виховний потенціал українських народних колискових пісень. *Початкова школа*. К. 2006. – №1. – С. 51– 55.
24. Семенчук, В. Колискова пісня як фольклорний жанр в практиці родинного виховання. URL: 2017DSpace.

<http://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8137/1/Колискова%20пісня%20як%20фольклорний%20жанр.PDF>.

25. Ткач Анна Колискові пісні та їх роль у контексті традиційної культури. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво*. 2020. № 3(2). С. 181-188.

26. 7. Філоненко С. О. Усна народна творчість: навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2008. 416 с.

27. Франко І. Вибрані статті про народну творчість. К. : Вид-во АН УРСР, 1955. 289 с.

28. Хомік, О. Є. Оберегові образи в українських колискових піснях. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2009. №56. С. 155-160.

ДОДАТКИ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА ПІСНЯ

“ОЙ ХОДИТЬ СОН КОЛО ВІКОН”

Ой ходить сон коло вікон,

А дрімота коло плота.

Питається сон дрімоти:

- А де будем ночувати?

- Де хатонька тепленька,

Де дитина маленька,

Туди підем ночувати

І дитину колисати.

Ой на kota – воркота,

На дитину - дрімота,

Котик буде воркотати -

Дитинонька буде спати

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА ПІСНЯ

«ОЙ ЛЮЛЕНЬКИ, ЛЮЛІ»

Ой люленьки, люлі,

Прилетіли гулі,

Сіли на воротях

В червоних чоботях.

А воротця: скрип-скрип,

Моя доця (мій синочок) спить-спить.

Лю-ю-у-лі!

*** (варіант 2)

Люлі-люлі-люлі,

Прилетіли гулі.

Та й сіли на бильця,
Поскладали крильця.
Тихше, гулі, не гудіть,
Нам дитину не будіть.
(Нашу доню не збудіть).

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА

«КОТИКУ МАЛЕНЬКИЙ»

Котику маленький.
Котику сіренький,
Не ходи по хаті,
Доня (або ім'я дитини) буде спати.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА

«ПІШЛА КИЦЯ ПО ВОДИЦЮ»

— Ой піди ж ти, Кицю,
Піди по водицю,
Та не впади в криницю!
Пішла Киця по водицю
Та й упала у криницю.
Біжить Котик виручати,
А вже Киці не видати.
Витяг Кицю за вухо
Та й посадив, де сухо:
— Лежи, Кицю, тут,
А я знайду прута! —
Іще прута не найшов,
А вже Киці не знайшов.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА

«ОЙ ХОДИЛА ЖУРАВОЧКА»

Ой ходила журавочка та й по комишу,
 А я свою дитиночку та й заколишу.
 Як ступила журавочка да на той пожар,
 Попекла босі ніжки – стало мені жаль.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА

«А-А-А, КОТІВ ДВА»

А-а-а, котів два, сірі-білі обидва,
 Бережком ходили, качечку ловили.
 А качечку – на юшечку,
 А пір'ячко – в подушечку,
 Щоб дитинка була спала,
 Була спала, не кричала,
 А-а-а! А-а-а!

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА

«ОГІРОЧОК»

Огірочок, огірочок,
 Не ходи за той тиночок.
 Там мишка живе,
 Тобі хвостик відірве.

Часто колискові мама немовляти створює сама. Ось зразок саме такої пісеньки.

«НЕ НЯВЧИ, КОТОЧКУ»

Не нявчи, коточку, цить,
 Нехай доця наша спить.
 Котик, котик, коточку'
 ,
 Не лягай спать на бочку'

,
 А лягай на спинці –
 Матимеш гостинці:
 Дам мисочку молочка,
 М'якенького пиріжка.
 Повечеряв – муркотить,
 А дитинка наша спить

колисковими інколи бувають ліричні родинно-побутові пісні, наприклад:

«НА КАЛИНІ, НА МАЛИНІ»
 На калині, на малині колихала
 Ой да Марусина свого сина.
 Колихала, забавляла. Коло неї
 Ой да рута-м'ята присов'яла.
 Присов'яла ще й присохла.
 Чи я в тебе,
 Ой да, моя мамо, недоросла?
 Недоросла й переросла.
 Не йди, доню,
 Ой да за старого – будеш добра.
 А я піду, не боюся. Їсть у полі
 Ой да кущ калини – прихилюся.

«ПОНАД ЛУГОМ ЗЕЛЕНЕНЬКИМ»
 Понад лугом зелененьким
 Брала вдова льон дрібненький.
 Вона брала-вбирала,
 Тонкий голос подавала.
 Там Василько сіно косить,
 Тонкий голос переносить.

Кинув косу додолоньку,
А сам пішов додомоньку.

Прийшла мати та й до хати,

Стала Василя питати:

- Ой, Васильку, що думаєш?

Чом не п'єш і не гуляєш?

- Дозволь, мати, вдову брати -

Тоді будем пить-гуляти.

- Не дозволю вдову брати –

Вдова вміє чарувати.

Вчарувала мужа свого –

причарує й сина мого.